Број 123. У Новом Саду у петак 1. јуна 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Ваља да се пребројимо.

У јавности је било гласова да је дошло време кад би се морали упустити у изборе за угарски сабор, јер су по тим гласовима, наступиле друге изборне прилике, пошто је изборни закон исправљен, а и иначе је на челу данашње владе човек, који је на своју заставу написао: закон и правда. Ти, дакле, држе, да би се могло са успехом порадити око избора и да избори овом приликом не би прошли на празно. Наравно, одмах се ту додаје и то, како би то било од великог значаја кад би ми поново у угарском сабору проговорили на уста својих посланика.

С друге стране се говори противно, а на име, да се прилике код нас ни у колико нису променуле у ствари избора, јер су остали стари неправедно подељени срезови, остао је неправедан census, остало је старо изборно оруђе, остали су и неправедни пописи бирача, једном речи све што је и пре било и што је народностима послужило за основ, те су стали на становиште пасивитета, а то је да се неће упуштати у изборе но да живље протестују против данашњега стања. Дакле, по томе већ чиста доследност захтева, да се задржимо на заузетом становишту пасивитета, јер добро измерени народни интереси то безусловно налажу.

Ми остављамо за сад на страну оба та становишта, а хоћемо овде само да разгледамо, како се у Угарској врше пописи бирача. Јер како испадну пописи бирача, тако после испадну и избори. Настаје питање: да ли наши земаљски закони у довољној мери чувају бирачко право наших грађана при самоме попису? Сви, на жалост, морамо рећи, да су се наши закони баш за то најмање побринули, и зато се том приликом може учинити што треба, или, управо, што не треба.

Обично поглаварство именује комисију која ће попис контролисати, који праве општински чиновници. А ко улази у ту комисију? Улазе они, које хоће поглаварство. А кога хоће поглаварство? Онога, кога хоће солгабиров. А кога хоће солгабиров? Онога, кога хоће поджупан и жупан. Кога хоће они? Онога, кога хоће министар председник. Кога хоће он? Онога, који ће гласати за његове кандидате, па све то тако и бива, али се онда види: ко упливише на пописе бирача у Угарској, те се види: како ти пописи бирача испадају и како избори посланички морају испасти.

Каже се, ту су рекламације, но ево како то иде: Поглаварство добује да ће бирачка листа бити изложена тога и тога дана, па ко хоће да дође може доћи и уверити се је ли у листи. Каква је та бирачка листа, то знају они који је загледају, те би требало силна времена и писања, требала би читава канцеларија да се колико толико исправи, а кад додамо, да се те листе још у невреме истичу, то је онда јасно, како с тима листама стојимо, али, онда је јасно како стојимо и са изборима поред свију измена изборнога реда.

Кад је реч о томе, дал да се упуштамо или не упуштамо у изборе, требало би и да се пребројимо по бирачким листинама и да видимо како стојимо и с тим? Срби су у Кикинди у већини, у Шајкашкој, у турско кањишком, турско-бечејском, сент-ђурском срезу и т. д. Но и у тим су српским срезовима пописани од Несрба сви, а од Срба већином они, који вазда раде и гласају за владу, а од самосталних српских гласова увек многи изостају. По томе се онда може разумети, зашто су падали народни кандидати у тима срезовима. Ко хоће о томе да се увери, тај нека разгледа и последње бирачке листине, па ће на длаку све то наћи и данас, као што беше пре а кад ствар тако стоји, онда настаје питање: има ли смисла упуштати се у изборе? Закон је требао да буде строжији према пописној комисији. Јер кад те комисије изоставе стотине оних који треба да су бирачи, а уметну стотине оних, који не треба да су бирачи, то већ нису случајне погрешке. Ту је већ зла намера. А исправити такву листу, за то би требало бирачима недељама времена и неизмерног труда.

Кад дакле већ немамо изгледа да будемо по правој снази заступљени у сабору, онда нашто би било народ покретати да дангуби и троши без икакве цели? Јер ако то учинимо и пропаднемо, онда ће нам се казати, да нас **заступају они**, изабрани посланици, а они нису **прави израз наше воље**. Казаће се: Ви сте учествовали у изборе, ево вам посланици, ти раде у ваше име. А против тог треба да се оградимо и кажемо: На част вам! И ако хоће да буде избор, нек буде какав треба да је. С тога још једном свима довикујемо: **Ваља да се пребројимо**, па да видимо: колико нам је бирача скресано а колико је небирача уведено у бирачке листе.

М—о

Корак унапред.

Арач-Врањево 29. маја.

У недељу 9. основаше Срби Врањевчани са Т.-Бечејцима млекарску задругу, прву српску и то чисто српску млекарску задругу у целој јужној Угарској. Ко је пратио рад и успехе млекарских задруга у Несрба, тај ће појмити од какве ће економске користи бити ова задруга по благостање народно.

Ако је у опште оправдано са економског гледишта подизање млекарских задруга, то је у првом реду оправдано ово оснивање у Врањеву, где је и пашњак велик и беле марве доста.

Закупна цена пашњака у Врањеву је годишње до 70.000 круна на коме па су преко 1000 глава само крава, а овоме се броју придружују још краве из Т. Бечеја.

Многа наша вредна домаћица једва чека да одпочне рад у задруви јер ће тако много времена уштедити, неће више по читаво пре подне зазјавати по пијацама, где не може лети ни за 7 новч. две литре млека да прода, а овамо је код куће сав непосвршаван посао чека, на пијаци још и за стајање плаћа закупницима. Ова ће од сада помужено млеко по малом детету са кантицом и књижицом у задругу послати, где ће јој се у књижицу увести и месечно у лепој свотици платити. Допустите драги читаоци, да Вам у скученим бројкама предочим и материјалну корист, којој ће се многи свестан домаћин обрадовати.

Узмимо, да ће ова задруга имати из ова два места до 300 крава, свака нека даде само 4 литре млека дневно. То ће

ПОДЛИСТАК.

ДЕВЕТ.

За једног војсковођу нема већег одликовања већ кад му се диви и непријатељ. Енглески офисири и енглески војници диве се Девету. Енглески листови покушали су до душе да помраче славу овог храброг бурског војсковође али су и брзо увидели, да им је узалуд сва мука. И данас после смеона похода Деветова у Кап и натраг, чује се само један једини глас, а тај је, свако признање чудесном природном ратном дару Деветову. Европи још нису познати сви Деветови војни походи, све опасности у којима је био, присутност духа му, вештина и смелост његова, све врлине једног смеоног војсковође, које су га не једном спасле извесне опасности и сигурна ропства Енглези наравно нису то верно износили. Оно чему се код Девета дивити морамо не лежи у томе, што му испада за руком овај ил онај покушај, ту напослетку и срећа може да игра улогу. Оно чему се Девету дивити морамо лежи у томе, што му је све оно испало за руком што је смерао и што је сваки пут друго средство умео да употреби. Маневар на Линдлеј, поход његов са председником Стејним из Оранжа у Махадодорп, повратак његов у Оранж, операције код Ботасвила, маневар на Деветсдорп, смеони управо дрзак маневар између река Каледона и Оранжа, поход његов из срца Оранжа са великим треном кроз средину силног непријатеља на југ државе упад у Кап фебруара и повратак у Оранж. Сва ова подузећа доиста су ретка у повесници рата, а с правом се може рећи да су управо одвише смеона, дрска.

Кад је председник Стејин у пратњи Деветовој стигао у Ватервалондер на договор са Кригером, није знао доста да похвали одважност, вештину и хитрину Деветову. Рекао је, да ће му овај поход са Деветом остати као најзанимљивија успомена у његову животу. Правац марша водио је према набујалој реци, на висовима с десна и лева непријатељ, и само да се разиђе мрачна ноћ, па се Девет с војском мора предати. Девет, прозревши голему опасност, кроз мрачну ноћ као тесто пошао је према набујалој, бурној реци, да би уверио Енглезе како су сигурни у свој успех. Но одједном заповеди да се у највећој тишини натраг пође, и брзим нечујним маршом кроз целу ноћ спасао се сигурна ропства. Енглези су наишли били на варку, те су све висове око реке јако посели, да при освитку зоре без по муке ухвате Девета и његову војску. Но тиме се били проредили остраг и с десна и лева, те кроз те одушке Девет сретно умаче. Освану јутро, али се Енглези љуто запрепастише, кад видеше да им је сигурни и давно жељени плен умакао.

Сигурно су се Енглези добро сећали ове варке Деветове, те су хтели паметнији да буду кад се Девет враћао из Капа у Оранж. Онај маневар Деветов између река Каледона и Оранжа јединствен је. Пошто су бурске вође Херцог и Круицингер разбуктали били пламен побуне у Капу требали су оружја и праха за нове чете устаске. Девет је са великим треном сретно прешао у Кап и дао им што им треба.

Своју је задаћу дакле свршио и требао је да се врати тим више, што је сматрао за своју дужност, да енглеску војску у Оранжу позабави, како би усташи у Капу добили времена да се организују. Али река Оранж беше усљед силних киша јако набујала, а јаке енглеске војске гониле су Девета. Девет пође северо-западно да пређе Оранж. Но благовремено је сазнао да му је тамо Плумер брзим маршевима а са јаком војском пресекао пут и да га чека. Брзо одлучан врати се, да код Кранксвила пређе железничку пругу. Већ и онако заморени Плумер пође узастопце за њим, но стиже само до Хопетовна, где и он и војска му потпуно изнурени падоше. Но Енглезе није то спречило да гоне хајку против Девета. Све околне енглеске војске брзо беху искупљене и против Девета изаслате. Хеникар и Крабе, који су имали да иду према Викторија Весту, добише брзи налог да промену правац и пођу против Девета преко Кранксвила. Да Девет не би мо-

за 10 месеци уплинути преко 120 хиљада литара млека.

Једна берлинска фирма, нуди нам да сву количину масла, купи за 2 круне по килограму. Онда ће задруга најмање 10 потура по литри млека моћи платити. Ако сад изведете тачан рачун, уверићете се, да ћемо од те фирме из Берлина добити годишње до 35.000 круна страних новаца и то чак берлинских у питоми Банат.

При оснивању задруге трудилисмо се, да буде основана на чисто српској подлози. Људи, који су ушли у управу јамче за моралну и материјалну сигурност ове задруге.

На челу јој стоји опште уважени свештеник г. Милош Влашкалин као председник.

У управу су ушли: г. Стеван Шићаревић, Милош Лалић, Данило Ковачев, Иса Главаш, Светозар Марчић, Душан Главаш, Стеван Бајин, Таца Нићин.

Кад навршимо пословну годину, онда ћу вам се опет с неколико редака јавити и изнети резултат нашег рада.

Писмо из Србије.

Београд, 30. маја.

Код нас и опет нешто ново и опет нешто шарено! А то ново и то шарено тиче се избора посланика, који нам је избор пред вратима. Пре г. 1888. бирани су у Србији посланици за скупштину по срезовима. Сваки изборни срез бирао је једног посланика. Такав начин избора није био праведан, јер могла је нека странка у стотину и више срезова свугде да пропадне са неколико гласова па да нема ни једног посланика, и ако има скоро до половине свију бирача у земљи.

Устав од г. 1888. прописао је нов изборни ред, и то такав, да и право мањине буде заштићено. По том новом изборном реду није сваки изборни срез бирао за себе посланика, него је сваки округ бирао по пет до десет посланика уједно. Ако има две или три посланичке листе, онда свака листа, а то значи, свака странка добије сразмерно према броју бирача број посланика. Која је листа имала два пут и три пут толико гласова, та је листа добила два пут и три пут толико посланика као она друга. Но тај је устав са свим укинут, а по садањем новом уставу, као што је већ познато, треба сенат да састави нов изборни закон за скупштинске изборе што иду. Испрва је сенат удесио изборе по листама. А како? Сваки округ бира према броју својих бирача 4—11 посланика. па која странка управо листа, има само 1 глас већине, та добија свих 4—11 посланика а друга ништа. На овај начин било би изиграно свако право мањине, и још је праведније од тога да сваки изборни срез бира само по једног посланика, а да буду мали срезови. Сенат је и сам увидео како то не иде, али да се не би морало заштитити право мањине измислио је нешто ново, што нити је оправдано, нити је тога игде било на свету. У последњој својој седници решио је сенат, да ако добије листа мањине у округу једном више од 1000 гласова, онда има права на једног посланика. А сви други посланици долазе из листе већине. По овоме могло би се догодити ово: Пожаревачки округ бира 11 посланика. Листа мањине добије 1 глас мање од листе већине, и онда листа мањине добија само 1 посланика, а листа већине 10. Па како је овде очувано право мањине? Никако. Могло би се слободно рећи: Што се мрчит кад ковати нећеш. Али тако је то, код нас се свакојако проба. Само не онако, како треба.

Политички преглед.

Рат између Енглеске и Транзвала. На јужно афричком бојишту као да је престала праска пушчана, и да се воде преговори о миру. Тако се бар мора судити по енглеским извештајима. Шта више енглески извештаји износе, као да је Ботина жена дошла у име свога мужа и његове странке да препоручи чича Кригеру, да пристане на мир, ако Енглези даду Бурима најширу автономну управу. Шта више да му попрети како ће један део Бура положити оружје, ако он (Кригер) не пристане на те услове. — Међу тим друге вести веле, са свим противно. Прво је чича Кригер изјавио да не зна ништа о преговорима између бурских вођа и Кичинера. Друга вест јавља, како су бурске војсковође одржале у Транзвалу под председништвом заступника Кригерова Шалк-Бургером ратни савет, и једнодушно закључили да продуже борбу до краја т. ј. док не извојују потпуну слободу и независност. А треће и сам пратилац Ботине жене Фишер изјавио је, да Бури и не мисле на мир, и да ће се за своју слободу борити до последњег човека. У ово време Бури врло добро стоје и боре се у целом Транзвалу и Капу. Из свега овога се види да би Енглези да дођу до мира и да им је већ дозлогрдило у борби у јужној Африци.

гао на југ побећи, пошао је Хикман преко Филипстовна. Војска Хајма и Вилијама из Хановра према реци Оранжу. Из Колесберга похитао је Бинг, да испуни празнину између овог места и реке. И ако су Енглези били уверени, да је река услед бујних киша толико надошла да се не може прелазити, то је ипак за сваку сигурност Плумер, који се међутим одморио био отишао северно од реке у Шпрингфонтен да тамо дочека Девета, ако би извео оно што је немогуће, те прегазио реку. Никад није једна клопка била вештије удешена, па ипак је Девет умакао. Изабрао је најтежи пут, кроз реку, док је Енглезе задржала једна суречица. Енглези су сувише тврдо веровали, да се Оранж не може прегазити, и били су убеђени да ће се Девет морати предати, чим се тесно обвије око њега јаки ланац енглеске војске. С тога су и бурске помоћне трупе подалеко измакле, јер су увиделе биле да је свако проливање крви узалуд. Но Девет је за време целог свог марша наредио био да се тражи плићак. У томе су Бури ненадмашиви. Од детињства свога прелазе они реке без мостова и имају велика дара у томе да нађу плићак. И прелаз целе Деветове војске преко пронађеног плићака трајао је врло кратко време, да они Бури, који су испомагали прелаз трена пису имали каде ни да се врате на другу обалу по своје одело. И енглеске страже, које су бодро мотриле на непријатеља, могоше запленити само ово одело, те причати о богату плену. А како је Девет вешто извео свој прелаз и ако га је на другој страни чекао Плумер, најбоље сведочи то, што Енглези нису ни знали, у којем је правцу отишао Девет са својом војском. И прво су мислили да је отишао преко Форшмита према брду Петрусу, те кренуше брзо за њим у потеру. И тек после недељу дана сазнадоше да је то само једно оделење Деветове војске од 300 војника, а да се Девет налази са својом главном силом између река Оранжа и Каледона, у Рувиљском срезу. Но хвала Богу, Енглези имају велику и добру коњицу. Брзо призваше и Хеникера и Грабеа и Хамилтона, и сад удружена коњица и војска енглеска полетеше против Девета. А он, Девет, њега није заболела глава, већ је задовољно тр'о руке, што је добро извршио и други свој смер, те везао за себе енглеске војске, да су Бури у Капу имали одрешене руке.

Је ли Девет вођа? Је ли војно образован? Испрва је био земљеделац код Блемфонтена, после се бавио у Кронштату, где је трговао са марвом. 1881. био је као заповедник у бој против Кафера. Но војна искуства у томе давно је заборавио. А кад га ко упита: Да ли се занима књигама? Вели: »О да како, сваког дана читам свето писмо.« И ништа друго? — »Не, прави Буро и не чита ништа друго«. У европској војсци не би можда дотерао ни до каплара, та он није био »војник за мир«. Енглези називају своју трку за Деветом: сигром паса са зецом. Једна стара пословица вели: Многи пси су смрт зечева. Но како у овом рату сва правила и сва искуства тумбе испадају, тако је и са овом пословицом. При горе описаним тркама зец је био смрт многих паса.

Прерадио **Миле.**

ДОПИС.

Черевић, 28. маја. (*Проневера у нашој општини.*) Наша је општина живела у слози и љубави, кад се прохтело Кракановићу да постане начелник. И он поче гонити дотадањег начелника Перу Николића, и израдио је свима средствима, да он постане начелник, а у одбор је протурио мирне, ал невеште људе.

Да би те људе начелник Кракановић везао, те да би могао радити што хоће поче им давати масне дијурне, а он је грабио за себе на другој страни, те су тако упропашћивали општину. Кад је дошао Кракановић за начелника, било је још 20.000 фор. у благајни, бар толико је нудила општина припомоћи, ако се буде градио друм од Черевића до Митровице преко гргуревачке шуме.

Кад народ виде шта се ради, поче се жалити котарској области у Илоку, ал забадава. Кад су дошли нови избори, лане 3. новембра, беху изабрани против воље начелника за одборнике трезвени људи, за које се знало да се неће поводити за начелником. На име беху изабрани Ђока Савић Чича, Тоша Поповић, Васа Солдатовић, Младен Јездимировић, Милош Ранковић, Цвета Коплић, Фрања Новаковић, Панта Прекрповић, но општинско поглаварство уложи уток против избора те све до априла не буде ствар решена. Кракановић се хвалио, да потврда да не сме доћи док је он начелник ако и није могао то спречити, он је на жалост и на штету општине био у стању то да одуговлачи.

Чим се заклео нов одбор, прегледаше се рачуни, а ревизори Ђока Николић, Ђока Савић Чича, и Душан Цветковић, показаше да има таких неправилности, да одбор суспендова начелника и његовог љубимца оврховодитеља. Закључак буде послат котарској области, но решење је оклевало и тек кад су отишла 6 одборника да се лично жале, дошао је г. управитеља у Черевић да прегледа благајну.

Ту се покаже проневера од 1110 фор. Г. управитељ је хтео, да попуни начелник 380 круна, а остало благајник Јован Михоћиновић но одбор је брзојавио жупанијској области да желе тачну истрагу и да се кривци скину. На то је жупанија изаслала свога тајника г. Густафа Кулчара, који је спровео истрагу и узео записник у који је увео и приговоре одборника. При истрази је суспендован начелник и благајник. Управа је предата привремено одборнику Тодору Поповићу а благајна бележнику Павловићу.

Види се дакле, како код нас иду тешко ствари. Кривци клеветају народ, па се одржавају на својим местима и штете општину. То треба да престане, јер је то знак врло лоше администрације.

Леп му је лукац...

Патријарх Георгије јако је нерасположен... Неко га пита:

— Како је Ваша Светост?

— Хе, како је! Леп ми је бели лукац.

— Не разумем!

— Шта ћу ти ја, кад ме не разумеш! каже отац Георгије јетко.

— Како су вас примила господа у Пешти и Бечу?

— Били су врло пријатни самном. Нисам се ни надао.

— Па онда је врло добро!

— Врага је добро!

— То опет не разумем, Ваша Светост.

— Па како ћу да ти кажем?! То је лакше осетити, но растумачити. Видиш, ти си н. пр. лечник, а шта би ти рекао кад би ти неко казао: »Честитам ти, красан си, јер се врло добро разумеваш у — баштованлуку. Разумеш ли сад?

— На жалост још не разумем!

— А ти иди код архимандрита Руварца, нека ти он каже. Архимандрит Руварац је посадио виноград и већ мисли да нема лепшег винограда од његовог. Дође му неки виноградар у посету, а он дај, води га по винограду. На почетку, међу браздама тог винограда било је посађено и мало бела лука. Кад су све разгледали, архимандрит Руварац пита виноградара: — Но, како вам се допада?

— Врло добро! — каже виноградар. — Честитам Вам! Што Вам је леп бели лук, то скоро нисам видео. — Иди па питај архимандрита, шта је он рекао на ту похвалу.

Ту заћути неко време отац Георгије, па мало после продужи: — И ја обделавам и радим на винограду Господњем... Па да ме о томе ко пита, или ме похвали. Него ми кажу: — Евала Вам! Врло сте лепу кућу назидали у Осеку! Ил ми кажу: Још ми имате за Ваше

године врло леп, звонак глас... То ти је видиш оно: Леп ми је бели лукац! а ја поред тога могу слободно ићи — у першун.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. јуна о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем маја истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец јуни обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Администрација „Заставе“.

Пут краљев у Праг. Јуче, у среду, пре подне отишао је краљ Фрања Јосиф у Праг. Варош Праг је већ у потпуно свечану руву. Нарочито лепо изгледа Вешеславов трг и чески народни музеум. Осим тога и друге значајније зграде су украшене зеленилом, цвећем и заставама и има више славолука. На једном од ових стоји: Viribus unitis. Приликом украшавања вароши дошло је до судара међу немачким и ческим ђацима и раденицима, јер су немачки ђаци употребили пруске тробојнице и заставе, те њима украсили своју читаоницу и трибину. Чески ђаци и радници викали су: Доле с пруским заставама! Дерите пруске заставе! Доле с Прусима, доле с буршовима! — И неки су већ хтели да кидају заставе, али се умеша полиција. Кад су се после жалили немачки ђаци у намесништву, речено им је, да у интересу мира одма поскидају пруске тробојнице и заставе. — Прашки чески и немачки листови пишу многе чланке поводом доласка краљева и изричу наду, да ће долазак краљев повољно утицати на успостављање мира међу народностима. „Народни Листи“ се надају, да ће краљ снагом и утецајем својим створити сталан мир и споразум у опште.

Забава. Удружење новосадских дечијих пријатеља приређује и ове године велику народну забаву у просторијама овдашњег грађанског стрелишта. Суделоваће четир певачка друштва и више приватних личности. Из објаве о овој забави, која изилази у данашњем броју нашег листа, може се видети опширнији програм. Ово друштво свакако заслужује да му грађанство наше поклони пажњу, јер оно је већ доста сирочади испомогло оделом.

Руски цар у Бечу. Један пољски лист јавља, да ће руски цар у јулију месецу походити цара и краља Франца Јосифа у Бечу. Одавде ће цар у Карлсбад, где ће боравити три недеље дана. — „Берлински Тагблат“ пак јавља, да ће руски цар у септембру доћи на војне вежбе у Данциг, а затим ће отићи у Дармштат на 4 седмице. — Толико пољски и немачки листови, но те вести свакако треба да се потврде с надлежне стране па им се тек онда може веровати.

Како ми Срби а како Румуни? Пишу нам из Иванде: Код нас је школа већ од пре Ускрса празна односно без учитеља. Узалуд је наша општина учинила све, узалуд смо шиљали и у три маха депутацију конзисторији и владици у Темишвар, наш глас остаде глас вапијућег у пустињи. Тако се код нас ради, а како код Румуна? Румунски школски референти, 'румунске проте су већ двапут овог месеца походили румунске школе у нашој околини, као: Ђулвезу, Фету, Чебзи и. т. д. Испитали најтачније стање својих школа и цркава. А наша конзисторија? Нити нас ко походи, нити испитује стање наших школа и цркава, већ пушта да школа остане месецима и без учитеља. Зар не види што раде и како раде Румуни? Зар не мисли, докле ћемо доћи, ако овако пође и надаље! Но ми смо Срби те луде среће, да нас баш одонуд лед бије, откуд треба сунце да нас грије. **А.**

Наша полиција. Пишу нам из Панчева: Јуче су били овде сватови синовице овдашњег трговца пок. Тоше Журжула, која се удала за Србина трговца у Београду. Момкови сватови беху окићени српском тробојком и цео дан шетаху по Панчеву, а да их је ико због тробојница узнемиривао. Но баш пред полазак сватова у Београд сети се наш ревни варошки велики капетан Лешћански и хтеде се мало прославити тиме, што издаде налог, да сватовски гости одмах скину своје српске тробојке. Но сватовима српским беше зазор и срамота, да они своје тробојке поскидају, те одбише захтев капетанов као неуместан и незаконит. Кад то дочу капетан, да српски гости за његов налог неће да чују, упути се он сам до сватова, који се већ беху кренули, да на своју — српску — лађу седну и кући у Београд крену. Сустиже их код тамишке обале и стаде најстрожије нападати српске госте. Неки од сватова попустише, неки не хтедоше скинути тробојке, већ их горњом одећом прикрише, само један се нађе, који не хтеде ни једно ни друго учинити. На то га капетан позва у полицијску стражару и хтеде силу употребити, пришов госту, да му тробојку са прсију здере. Но гост не хтеде допустити, те кад капетан и опет учини покушај, гост се одупре. На ово прискочише полицајци али гост одгурну редаре и извади револвер из шпага, те тако с револвером у руци спасе се у лађу, одакле још у највећем узбуђењу даваше одушке протесту против незаконитог инсулта на слободу страних поданика. Капетан видевши, да страним поданицима у њиховој лађи ништа учинити не може, оде кући. Међутим ова ствар не сме на овоме остати. Ми се живо сећамо, како су неки дебрецински трговачки академичари лане у Београду били и то са мађарским тробојним кокардама искићени, па им нико у Београду ништа учинио није. Ено нема вечери, да по београдским шантанима мађарске певачице излазе на позорницу певајући по читаве сате мађарске народне па и масне песме а одевене и окићене мађарским тробојкама. Београђанима не боду очи те мађарске тробојке нити се публика против тога буни. Дакле то је све слободно, а Срби из Београда не смеју да метну своје тробојке, кад у Угарску пређу? Је ли то лено? И сад питамо ми, ко сме забранити неком страном поданику да се својим народним знаком послужити сме. То је жалост, ако н. пр. Француз или Енглез овде у Угарској не сме заденути своју народну тробојку. Ако је тако, онда не би смео нико ни стран орден, који на такој тробојци виси, обесити. Какве су то ништарије и какво је то хваљено гостопримство? Но ми мислимо, да овако не мисле прави Мађари, већ само шовинистички претерењаци, који хоће да се на јефтин начин прославе. — Крајње је време, да оваки догађаји једном престану. Доста је бруке, да на земљишту круне св. Стевана Срби у Троједници на многим местима смеју да употребе српску народну тробојку, дочим се Србима у Угарској најстрожије ово забрањује и великим новчаним глобама казни. — Или забрана важи за све и онда треба узаконити то, да сваки грађанин зна, или треба престати са оваким недотупавним узнемиривањем. Ко је дакле крив томе, што ни данас није узакоњена мађарска застава као државна, већ виђамо овде-онде поред ње и црно-жуту заставу?! Док у овом питању овакова збрка постоји, не смеју се оваке ствари изводити, већ је најбоље, да господа најпре уреде ово питање са онима, што из Беча ведре и облаче. Тамо треба, да се покажу јунаци. А донде, најбоље је, да се не чини овде оно, што је слободно у целом свету. Јер пређите свет и нигде вам неће замерити ако сте окићени српском тробојком, само овде код нас а и то не у свима местима. Нека је за сад ово доста.

Штрајк у Решици. У ствари решичког штрајка наступио је зрачајан обрт. Министар трговине Хегедиш је издао наредбу у којој позива управу друштва, да одма пошље надлежној власти измену пословoвна реда и да у пословнику уведе и одредбу о одмору после подне.

Ново руско подузеће у Србији. „С. П. Вједомости“ извештава београдски дописник им о овоме што долази. „Могу обрадовати руске читаоце са још једним руским подузећем овде. Једно од највећих наших солидних осигуравајућих друштава послало је овамо свога опуномоћника, да организује овде своје одељење за рад у Србији. У Србији су до сад радила четири страна осигуравајућа друштва. Но не обзирући се на то, српско кредитно удружење „Београдска задруга за штедњу“ отворила је пре 3—4 године одељење за осигуравање. И то је било прво српско осигуравајуће друштво и као такво, наишло је на веома повољан одзив међу српским капиталистима а на очевидну штету страних осигуравајућих друштава. Али због недостатка у новцу, „Задруга“ је морала ступити у споразум с једним иностраним друштвом ради ресконт својих полица. Руско осигуравајуће друштво не треба да испусти то из вида, да би осигурало потпун успех својим операцијама и да би могло заузети место тог иностраног ресконтера у осигуравајућим операцијама „Задруге“. Руско и српско друштво, радећи тако узајамио, без сумње ће стећи велика поверења у народу и инострана друштва не ће моћи с њима да се такмаче. Разуме се по себи, да се услови за осигурање рускога друштва морају удешавати према месним приликама и не смеју бити никако строжији од услова иностраних друштава, који раде у Србији. Руски опуномоћник озбиљно се латио рада свога и може се надати, да ће овај руски посве солидни покушај бити увенчан потпуним успехом, тим пре, што га разумно подржавају и српски управници и руски представници.

Бури у Берлину. Бурски капетан Јован Девет отишао је прекјуче из Будимпеште у Берлин. И ту је био народни збор на којем је Девет држао дугачак говор, који је поздрављен веома одушевљено. Девет међу осталим рече, кад је цар Виљем могао да назове Џамсона разбојником, он као Бур сме да рече још много више шта о Енглезима. За тим је веома оштро критиковао поступке Енглеза. И свој говор је завршио речима, да о миру може бити речи само тако, ако у условима мира буде реч „слобода“. Збор је после брзојавно се обратио у Париз и на енглески парламенат и тражио, да се мир успостави путем изабраног примирителног суда.

Неће више да буде председник. Из Вашингтона јављају, да је Мак-Кинлеј изјавио, да се неће примити председништва, ако га и трећи пут понуде.

Речи и дела. Пишу нам из Бараће: „Вредно је забележити како је неке године будимска конзисторија издала строг налог подручним општинама и свештенству да је забрањено алкохолно пиће точити у порти крај цркве о црквеним и подобним славама; из разлога што се том приликом догађају разни изгреди који руше углед вере и хришћанског морала а исмевање од туђинаца и назарена. Крај свега тога у Мохачу о Духовима кад је храм цркве оба дана точило се алкохолно пиће а ту баш седиште окр. проте, који подноша извештаје претпостављеној власти о свима наређенима. Ко ће овде бити одговоран?

„Љубавно писмо“. Мађарско позоришно друштво које даје представе у Новом Саду, приказиваће сутра у петак у мађарском преводу „Љубавно писмо“ од Косте Трифковића.

Крваv избор пароха. У једном селу бихарске жупаније имали су општинари да изаберу себи пароха, на место старог попа Захарије, који је захвалио на парохији. Кортешовање је било велико а борба управо ужасна. На једној страни стајао је старији један свештеник, који је радио за себе тиме, што је син тога села; његов противник је био један млад попа, за којег су нарочито жене радиле. Избор је текао бурно али у реду до краја. Но када је председник прогласио да је млађи поп изабран са једним гласом већине дошло је до крваве туче. Огорчене присталице старијег попа, напали су на присталице млађег попа и русвај је био готов. Врло многи су искрвављени, и да се није појавио велик број жандара било би и мртвих. Сад и суд има посла.

Време. По метеоролошком претсказивању очекивати је северо-западне ветрове, но топло и променљиво време, местимице с бурном кишом. — Фалб вели, да ће кише престати и биће суво време.

Вода. Дунав, Сава и Драва опадају, а Тиса расте.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 31. маја.

Праг. Владар је стигао амо и бурно је поздрављен од многобројног грађанства. На поздрав градског началника на ческом и немачком језику, владар је отповздравио на оба језика. Пожелио је да ова староставна варош што боље напредује и да буде свему своме грађанству сигуран стожер мирног, сложног живота и лепог напретка.

Праг. Данас пре подне било је званично примање. Свештенство је предводио кардинал Скрбенски. Владар је одговорио прво на чешком па онда на немачком језику. Захвалио је на изјави оданости и рекао, да ће католичка црква имати у њему увек искрена поборника. За тим је владар захвалио изасланству племића и рекао да је уверен да ће престо у племству имати увек ослона. За тим је владар примио многа друга изасланства још.

Будимпешта. (Саборски извештај.) Продужена је расправа о инкомпатибилитету.

Брисел. Жена Ботина иде на неколико дана Кригеру у Хаг.

Трговина са воћем и поврћем.

Нови Сад 31. маја.

На данашњој пијаци цене су и воћу и поврћу мало се снизиле, а то је услед тога, што је данас еспапа доста донешено, али се ипак све продало.

Трешње закићевке, прва роба 18—20 потура од 1 килограма.

Ране вишње 22—24 потуре од 1 килограма.

Црне трешње 22—24 потуре од 1 килограма.

Ране крушке 16—18 потура од 1 килограма.

Код поврћа најживља је радња око зеленог пасуља. Робе има различите па му је и цена мешовита. Зајутра је био скупљи, а после му је цена оборена.

Пасуљ зелени зајутра 20—22 круне од 100 кгр. а после је било 14—16 круна од 100 кгр.

Пасуљ жуте мехуне 28—34 круне од 100 кгр.

Кромпир 6—7 круна од 100 кгр.

Грашак у махунама 2—3 круне од 100 кгр.

Купус рани боља роба 20—24 круне, лошија роба 10—12 круна од 100 главица.

Главни извоз је Будимпешта и Беч, за дан два почињу зелени пасуљ товарити и за Берлин.

†

Јавна захвалност.

Поводом смрти нашег прерано преминулог сина, односно брата, девера и стрица

МЛАДЕНА ПОПОВИЋА

ученика VII. разреда срп. вел. гимназије новосадске

сматрамо за своју хришћанску дужност, да овим путем благодаримо свима онима, који су учествовали у нашој жалости за непрежаљеним нашим покојником.

Понаособ благодаримо пречасној господи: проти Милану Ћирићу, гимн. катихети Михајлу Миловановићу, паросима: Божидару Поповићу, Ђорђу Велићу, Вељку Миросављевићу, пароху из Ечке г. Светозару Тодоровићу и придворном ђакону Никанору, који су на опелу и погребу чинодејствовали; професорима и ученицима српске велике гимназије новосадске, који нашег милог покојника до вечне му куће испратише; госпођици Радмили Радуловићевој, која је круну носила; друговима покојниковим који леп венац положише на мртвачки сандук; г. Стевану Каћанском, уч. VII. р., који се у име другова на гробу онако лепим и дирљивим речима опростио с нашим незаборављеним Младеном. Нека је хвала поштованом новосадском грађанству као и браћи Лединчанима, што у онако лепом броју учествоваху на погребу нашег Младена и тиме нам тугу бар у неколико ублажише.

Нека је особита хвала управи Болнице Трговачке омладине у Н. Саду, која је нашег Младена за време његове болести примила у свој дом, где је имао најбољу негу.

У **Лединцима**, 24. маја (6. јуна) 1901.

Мита Поповић
ожалошћени отац
у име целе остале породице.

315

ПОЗИВ.

4 свирачке глазбе. 4 певачка друштва.

Удружење новосадских дечијих пријатеља приређује у корист своје благајне у недељу (3.) 16. јунија 1901. год. у свечаном декорираном грађанском стрелишту

уз пријатељско суделовање **Срп. занатл. певачког друштва „Невена“**, „Ujvidéki Dalárda“, „Polg. Magy. Daloskör“, немачког пев. друштва „Frohsinn“ и више госпођица и господе

ВЕЛИКУ НАРОДНУ ЗАБАВУ

уз **велики војнички концерат**, циганску свирку Штирцингера, срп. тамбурашког друштва Исе Љубичића, певање, игру, разне забаве и т. д. и т. д., на коју се сви поштовани добротвори, грађанске и војничке власти и грађанство Новога Сада, Петроварадина и околине најучтивије позивају.

РАСПОРЕД:

1. Доринг: „Grüsse in die Ferne“. Свира војничка глазба. 2. Хубер: „Honfidal“ (Petőfi S.), пева мушки збор „Ујвидеки Даларда“. 3. Д. Јенко: „Ори ми се“, пева мушки збор срп. занатлијског певачког друштва „Невена“. 4. Супе: „Banditenstreiche“. Увертура, свира војничка глазба. 5. Е. Симон: „Der Sennerin Heimkehr“, пева мушки збор немачког певачког друштва „Frohsinn“. 6. Népdal egyveleg: a) „Alkonyatkor“, b) „Kedves kis lány“, пева мушки збор „Полг. мађар. Далошкер“. 7. Штраус: „Geschichten aus dem Wienerwald“, ваљка, свира војничка глазба. 8. „Циркус Барнум“, шаљиво предавање, говори г. Јосиф Фукс. 9. Еркел: „Elvennélek ón, csak adnának“, (Petőfi S.), мушки збор, пева „Ујв. Даларда“. 10. Лист: „Rhapsodie“, Nr. I. in F. свира војничка глазба. 11. Ј. Јудл: „Кад пролеће“, пева мушки збор срп. занатлијског певачког друштва „Невена“. 12. М. Пеишел: „Wanderlust“, пева немачко друштво „Frohsinn“ уз пратњу војничке глазбе. 13. Чижек: „Serbische Lieder“. Потпури, свира војничка глазба. 14. Манголд К.: „Legkedvesebb tanyám“, пева „Полг. мађ. Далошкер“. 15. Вагнер: „Das Schwert Österreich's“, марш, свира војничка глазба.

Даље: **Велика светска пошта под управом више госпођица.** Она госпођа или госпођица која највише адресираних дописних карата са изгледом (анзихтскарата) припослано добије, добија за награду „један сребрн ауфсац“. Карте ће добровољно доставити господа разносиоци поште.

Пристаниште среће, изигравају се 500 скупоцених ствари, на сваку другу срећку један добитак спада.

Велика битка са коријандолима и серпентинама. Коло и Чардаш игре у народном оделу.

На свршетку: **„Крај сирочета“.** Жива слика у 2 одељка. Изведена од господ. Јована Екслера. — Игранка.

Почетак у 3 сахата после подне. — Улазница од особе 1 круна. — Поштовани чланови стрељачког друштва, као и они, који имају сезонску карту овога друштва, имају слободан улаз. — Добровољни прилози с обзиром на племениту цел примају се са захвалношћу и јавно ће се обнародовати. — При незгодном времену одржаће се ова забава идуће недеље 23. јунија п. р.

321 1—2 **Приређивачки одбор.**

ЦЕЛОКУПНЕ МЕДИЦИНЕ

ДР. ЈЕФТА СТОЈАКОВИЋ

ОПЕРАТЕР

бивши клинички и болнички лекар у Будимпешти, специјалиста за очне и женске болести, отпочео је своју лекарску праксу у Новом Саду.

Ординира од 10—11 сахати пре подне и од 2—4 сахата по подне, у кући српске црквене општине, главна улица број 25. I. спрат.

326 1—3

---

54 јутра земље

на Ченеју и Клиси издаје се под закуп.

ЈЕДАН СТАН мањи, али врло елегантан и удобан, и

ЈЕДАН ДУЋАН

обоје у мојој другој кући, хлебарска улица, издаје се под кирију.

Давид Ђурчић,
Нови Сад.

327 1-1

ЗА МОЈУ ТРГОВИНУ

ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

требам једнога

ПОМОЋНИКА

И ЈЕДНОГ ШЕГРТА.

325 1—1 **З. АРСЕНИЋ,** Нови Сад.

ШПЕЦЕРАЈСКА, МАТЕРИЈАЛНА и ВРАШНА

ТРГОВИНА

РАДИВОЈА НИКОЛАЈЕВИЋА

У МИТРОВИЦИ

потребује **помоћника**, доброг детаљисту, који говори српски, немачки и мађарски.

Ступање одмах.

317 1—2

Тражим деловођу.

За моју, од више година на добром месту, добро сортирану са добрим муштеријама, постојећу шпецерајску и мешовиту радњу, требам вештог, поузданог, солидног, младог човека као деловођу, који би радњу самостално водио. Потребна је кауција 6—800 круна.

Велимир Радак,
у Митровици.

316 2 3

БРОДСКА ШТЕДИОНИЦА

тражи једног млађег и банковној струци, а и немачкој и хрватско-српској кореспонденцији подпуно вешта чиновника, који би имао наступити место што пре.

Понуде уз ознаку увјета имају се слати равнатељству штедионице најдуже до конца липња (јуна) т. г.

318 2—3

Једна већа парна млина, тражи поверљивог млађег човека, који би у главном благајничке дужности обављао.

Они, који су трговачки изображени, који у млинарској или житарској радњи праксе имају и кауцију дати могу, имају првенство.

Понуде ваља под **П. М. П.** поднети администрацији „Заставе“.

320 2—3

ТРЕБАМО
ТРИ МЛАЂА ПОМОЋНИКА

двојицу за мануфактуру и једног за шпецерај. Ступање одма или ма и касније. Нужно је знање српског, мађарског и немачког језика.

Поповић и Север
у Дарувару.

323 2—3

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ

ЈАПИЋ И ДРУГ

ФИУМА, via del Canale № 2.

Част нам је српском опћинствуна поволјно знање ставити, да смо овде у Фиуми основали трговачко подузеће *за увоз кафе, теја и зејтина.*

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

Свом снагом радићемо на томе, да нашом безусловно *солидном и тачном послугом, као и јефтиним ценама* истиснемо страну конкуренцију и све српске муштерије за себе задобијемо.

Свој своме је ближи него туђин те се с тога надамо, да ће нас српске муштерије својим обилатим цењеним наруџбинама драговољно потпомоћи у нашем подузећу.

ЦЕНОВНИК.

КАФА:

Сантос I., врло добра 1 кгр.		круна	2·60
Сантос II., „ „ 1 „		„	2·40
Порторико, снажна кафа 1 кгр.		„	3·20
Куба ароматична 1 кгр.	—	„	3·40
Цеилон оригинал 1 кгр.	—	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно 1 кг.		„	3·30
Перл Цеилон најфинији 1 кгр.		„	3·80
Либерија-Менадо огромно зрно 1 кг		„	3·10
Златна Јава мирисава 1 кгр.		„	3·20
Мока права арапска 1 кгр.	—	„	3·80

ТЕЈА: У оригиналним пакетима по $^1/_4$ кгр:

Сушонг кинески $^1/_4$ кгр.	—	круна	3·60
Мандарин Караван руски $^1/_4$ кгр.		„	5.—
Царски Меланж $^1/_4$ кгр.	—	„	6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови бр. 1116	5 кгр.	круна	8·80
„ „ „ 1117	5 „	„	10·—
„ „ „ 1118	5 „	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допадне примамо натраг и новац без одбитка повраћамо.

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем
Јапић и друг.
Фиума, via del Canale № 2.

297 8 - 30

ПРОДАЈА ВИНА

Из мојих каменичких винограда имам **50 хектолитара вина,** бела, шиљера и црна, на продају.

Вино се налази у Каменици, куће бр. 35.

305 2—2 **Павле Мачвански.**

Пошто сам слободан поштованој публици обратити пажњу на то, да је на новосадском вашаришту моје

АРТЕСКО КУПАТИЛО

већ у прошлој години у већем делу мојих посетилаца од благотворна утецаја било и после дуже употребе мога купатила здравље повратило, то с тога и што је опште познато, да се вода у купатилу састоји из **јода у великом степену, сумпора и соли,** те по томе лечи **костобољу, реуму, искривљеност, кожне болести** и т. д., те да је од ванредне лековитости, и осим тога и здраве људе у великој мери освежава, то сам слободан поштованој публици моје купатило поново препоручити.

Част ми је до знања ставити, да је моје купатило отворено благородној публици сваки дан од јутра до вечера, како топло, тако и хладно. Једно купање стаје 80 потура.

За што многобројнију посету моли

214 5—5 с особитим поштовањем **Е. БАРФУС.**

ОБЈАВА.

Част ми је пошт. грађанству Новог Сада и околине на знање ставити, да сам целу радњу са робом од Панте Јовановића

У НОВОМ САДУ, ГЛАВНА УЛИЦА БРОЈ 25.

прекупио, а исту робу до 1. августа 1901. п. р. са већим попустом на мало продајем.

Нови Сад, месеца јуна 1901.

С поштовањем
ИГЊАТ ФРИШ,
Нови Сад, главна улица 25.

324 2 2

Сав дућански намештај продаје се.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.